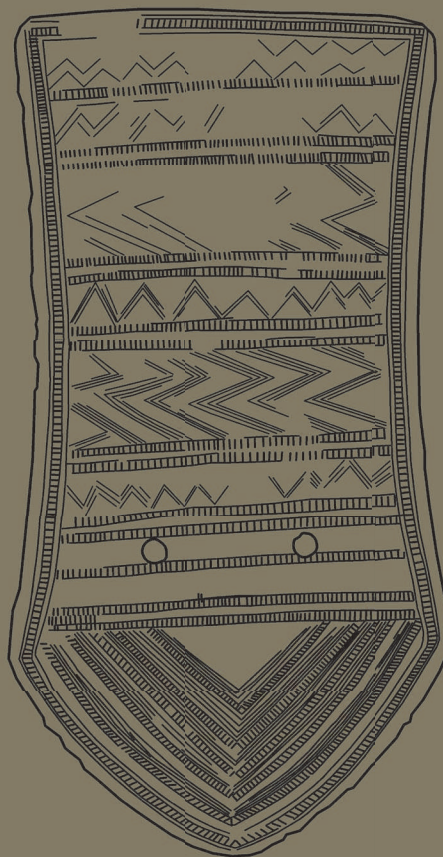

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 27
ROČNÍK CXI – 2017

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKÉHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 27
ROČNÍK CXI- 2017

Bratislava 2017

ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI
ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

CXI- 2017
ARCHEOLÓGIA 27

Predseda redakčnej rady/Head of editorial board
PhDr. Juraj Bartík, PhD., Bratislava

Redakčná rada/Editorial Board
Doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc., Nitra
Mgr. Radoslav Čambal, PhD., Bratislava
PhDr. Beáta Egyházy-Jurovská, Bratislava
PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., Bratislava
Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc., Nitra
Prof. PhDr. Stanislav Stuchlík, CSc., Opava
Dr. Eric Vrba, Boston

Zostavovateľ/Edited by
PhDr. Vladimír Turčan

Preklad do nemeckého a anglického jazyka/translation into English and German languages:
REELS, s. r. o., Stephanie Staffen a autori

Publikácia je recenzovaná/publication is reviewed
Grafická úprava /Graphic design
Marianna Lázničková, Erika Mészárosová

Tlač/Print:
Bittner print s.r.o

Vydalo/Published by: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2017

Náklad/Numbers of the copies: 350 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum/Slovak National Museum-Archaeological Museum 2017

ISBN 978-80-8060-414-1
ISSN 1336-6637

OBSAH – INHALT

- 7 TOMÁŠ MICHALÍK: Paleolitické nálezy z Prašníka a Trstína. Príspevok k paleolitickému osídleniu severovýchodnej časti Malých Karpát
- 13 Palaeolithic finds from Prašník and Trstín. Towards a Palaeolithic settlement of the north-eastern part of the Small Carpathians
- 15 ALENA ŠEFČÁKOVÁ: Praveké kresby v jaskyni Domica
- 37 Prehistoric Drawings in Domica cave
- 43 BARBARA DANIELOVÁ: Medená sekera z Hruštína
- 47 Fund eines Kupferbeils aus Hruštín
- 49 ADAM GAŠPAR: Obilné jamy v praveku stredného a dolného Ponitrianska
- 61 Grain pits in prehistory of Nitra region
- 63 JURAJ BARTÍK – TOMÁŠ ZACHAR: Ozdobný štít únětickej kultúry z Gajar
- 77 Verzierter Schild der Aunjetitzer Kultur aus Gajary
- 81 DAVID VÍCH: Pozdne bronzový depot se štítovou sponou z Moravské Třebové
- 87 Spätbronzezeitliche Hort mit Blattbügelfibel aus Moravská Třebová
- 89 PETER ŠIMČÍK: Plasticky zdobená mazanica z Prešova- Nižnej Šebastovej
- 96 Plastisch verzierter Huttenlehm aus Prešov-Nižná Šebastová
- 97 PETER C. RAMSL: Bronze- und eisenzeitliche Gräberfelder in Nordostösterreich: topographische Lage, Strukturen, und geschlechtsspezifische Bestattungsareale anhand von ausgewählten Beispielen
- 107 Pohrebiská z doby bronzovej a železnej v severovýchodnom Rakúsku: poloha, štruktúra a rodové areály na vybraných príkladoch
- 109 RADOSLAV ČAMBAL – IGOR BAZOVSKÝ: Neskorolaténske sídliskové objekty v Bernolákove, okr. Senec
- 130 Spätlatènezeitliche Siedlungsobjekte in Bernolákovo, Bez. Senec
- 133 MIROSLAVA DAŇOVÁ: Rímsky prsteň z Trenčína
- 136 Roman ring from Trenčín
- 137 VLADIMÍR TURČAN: Včasnostredoveké sídliskové objekty z Bernolákova
- 152 Frühmittelalterliche Siedlungsobjekte aus Bernolákovo
- 153 LUCIA PILKOVÁ – PETRA ŠIMONČIČOVÁ KOŇŠOVÁ: Predmety každodennej potreby z Čeboviec – Zeleného hradu (okr. Veľký Krtíš)
- 161 Gegenstände des alltäglichen Bedarfs aus Čebovce – Zelený hrad (Bez. Veľký Krtíš)
- 163 MICHAL PÍREK: Gajary – Posádka vo svetle historických prameňov
- 178 Gajary – Posádka im Lichte historischen Quellen
- 179 MAREK BUDAJ – MICHAL PÍREK: Nálezy z 14. – 15. storočia z hradu Tekovská Breznica
- 192 Funde vom 14. – 15. Jahrhundert von der Burg Tekovská Breznica (Bez. Žarnovica)

KOLOKVIUM

- 197 VLADIMÍR TURČAN: Pätnásty ročník kolokvií k otázkam rímsko-germánskej archeológie
196 Fünfzehnter Jahrgang der Kolloquien zu Fragen der römisch-germanische Archäologie
- 197 ZDENĚK BENEŠ: Doklady výzdoby ozubeným kolečkem (radýlkem) na sídlišti z počátku doby římské v Mlékojedech, okr. Mělník
204 Evidence of Cog-wheel Ornamentation on a site from the beginning of the Roman era in Mlékokojedy, Mělník District
- 205 EDUARD DROBERJAR – RADKA KNÁPEK: K labskogermánské radélkované keramice
212 Zur elbgermanischen Keramik mit Rädchenverzierung
- 213 KRISTIAN ELSCHKEK: Rädchenverzierte Keramik der römischen Kaiserzeit vom südlichen Marchgebiet
222 Radielková keramika z doby římské z jižního Pomoravia
- 223 LINDA KOVÁČSOVÁ – JÁN RAJTÁR: Urny zdobené ozubeným kolieskom z vybraných hrobov pohrebísk v Kostolnej pri Dunaji a v Sekuliach
233 Rädchenverzierte Urnen von ausgewählten Gräbern der Gräberfelder von Kostolná pri Dunaji und Sekule
- 235 JAROSLAVA RUTTKAYOVÁ – MATEJ RUTTKAY: Keramika zdobená radielkom z Ponitria a Požitavia
244 Rädchenverzierte Keramik aus dem Nitra und Žitava Gebiet
- 245 VLADIMÍR VARSÍK: Nádoby zdobené ozubeným kolieskom z kvádskeho sídliska vo Veľkom Mederi
250 Rollradverzierte Gefäße aus der quadischen Siedlung von Velký Meder
- 251 PETR ZAVŘEL: Tečkovaná a radélkovaná výzdoba na keramice starší doby římské z jihočeských lokalit
268 Die Punkt - und Rädchenverzierung auf der Keramik der älteren römischen Kaiserzeit aus den südböhmischen Lokalitäten
- RECENZIE
- 271 Juraj Bartík: Zoja Benkovsky-Pivovarová – Bohuslav Chropovský: Grabfunde der frühen und der beginnenden mittleren Bronzezeit in der Westslowakei. Nitra 2015.
- 273 Skratky časopisov a periodík – Abkürzungen von Zeitschriften und Periodika

PÄTNÁSTY ROČNÍK KOLOKVIÍ K OTÁZKAM RÍMSKO-GERMÁNSKEJ ARCHEOLÓGIE

VLADIMÍR TURČAN

Pravidelné kolokviá, zaoberajúce sa provinciálne-rímskou a germánskou problematikou, dospeli do 15. ročníka. Témou tohto okrúhleho stretnutia, bola keramika zdobená radielkovou výzdobou. Dňa 15. 12. 2016 sa tradične v priestoroch SNM-Archeologického múzea v Bratislave stretlo vyše 40 odborníkov z piatich krajín. Na kolokviu odznelo osem prednášok, vrátane úvodnej E. Droberjara, v ktorej prednášateľ zhodnotil tému z širšieho chronologického i geografického hľadiska. Ďalších sedem prednášok bolo previazaných s prezentáciou archeologického materiálu s ťažiskom na keramiku. Za dodanie rukopisov redakcia autorom aj touto cestou ďakuje.

Počas prednášok nad prezentovaným materiálom bolo nastolených viacero otázok, týkajúcich sa chronológie, typológie, rovnako ako technologických a regionálnych aspektov nastolenej témy. Zaujímavým momentom je aj výtvarná stránka tohto druhu výzdoby – hrnčiari na nevypálené steny nádob aplikovali meandre, krokvice, lomené pásy, horizontálne i vertikálne ťahané. Ide o špecifické obrazce, nepoužívané u iných súvekých techník výzdoby (t. j. prevažne rytej v obvodových pásoch). Výzdoba bývala aplikovaná vpichmi alebo ozubeným kolieskom s jedným až piatimi zubami. Problémom pri štúdiu tejto skupiny keramiky, ako upozornil E. Droberjar, je popri inom nie vždy precízna ilustračná dokumentácia, pri ktorej treba venovať mimoriadnu pozornosť detailom výzdoby, vrátane spôsobu jej aplikácie.

Porovnanie nálezov z rôznych regiónov sa ukázalo pre ďalšie bádanie veľmi užitočné popri inom aj nastolením otázok, na ktoré je potrebné myslieť a pri analytickom spracovávaní keramiky brať do úvahy. Potvrdil sa nielen veľký geografický rozptyl výskytu výzdoby nádob s radielkom, ale aj pomerne široká chronologická škála, zaberajúca obdobie medzi 1. až 3. storočím n. l.

Obr. 1. Čo niekoho fascinuje, iného nudí. Zľava: Andrea Námerová, Eduard Krekovič, Jan Jílek, Radka Knápek, Jaroslava Ruttkayová.

Abb. 1. Was jemanden fasziniert, langweilt einem anderen. Von links: Andrea Námerová, Eduard Krekovič, Jan Jílek, Radka Knápek, Jaroslava Ruttkayová

FÜNFZEHNTER JAHRGANG DER KOLLOQUIEN ZU FRAGEN DER RÖMISCH-GERMANISCHEN ARCHÄOLOGIE

VLADIMÍR TURČAN

Regelmäßige Kolloquien, die sich mit provinzial-römischer und germanischer Problematik befassen, kamen zum 15. Jahrgang. Das Thema dieses Jubiläumstreffens, war die rädchenverzierte Keramik. Am 15. 12. 2016 trafen sich traditionell in den Räumlichkeiten des Slowakischen Nationalmuseums – Archäologischen Museums in Bratislava mehr als 40 Fachleute aus fünf Ländern. Während des Kolloquiums wurden acht Beiträge vorgetragen, den Einführungsbeitrag von E. Droberjar miteingeschlossen, in dem das Thema von breiteren chronologischen und auch geographischen Blickpunkt bewertet wurde. Weitere sieben Beiträge wurden mit der Präsentation des archäologischen Materials verbunden, wobei der Schwerpunkt bei der Keramik lag. Für die abgegebenen Manuskripte bedankt sich die Redaktion auch auf diesem Wege.

Während der Vorträge über das vorgelegte Fundmaterial wurden mehrere Fragen aufgetischt, die die Chronologie, Typologie, und zugleich technologische und regionale Aspekte des aufgetischten Themas betrafen. Ein interessanter Moment ist auch die gestalterische Seite dieser Verzierungsart – die Töpfer applizierten auf die noch nicht gebrannten Wände der Gefäße Mäander, Sparrenornament, gebrochene Streifen, die horizontal oder vertikal gezogen sind. Es handelt sich um spezifische Gebilde, die nicht bei anderen zeitgenössischen Verzierungstechniken benützt wurden (das bedeutet vorwiegend graviertes in umlaufenden Streifen). Die Verzierung wurde durch Einstiche oder Rollrädchen mit einem bis fünf Zähnen appliziert. Das Problem beim Studium dieser Keramikgruppe, wie E. Droberjar darauf aufmerksam machte, ist unter anderem nicht immer eine präzise zeichnerische Dokumentation, bei der eine besondere Aufmerksamkeit den Details der Verzierung gewidmet werden sollte, die Art ihrer Applikation mitzgerechnet.

Der Vergleich der Funde von verschiedenen Regionen zeigte sich für die weitere Forschung sehr nützlich, unter anderem auch beim Auftischen der Fragen, an die man bei der analytischen Bearbeitung der Keramik denken sollte. Es wurde nicht nur eine große geographische Streuung des Vorkommens rädchenverzierter Keramik bestätigt, aber auch eine relativ breite chronologische Skala, die die Zeit zwischen dem 1. bis 3. Jahrhundert nach Chr. einnimmt.

Obr. 2. Účastníci kolokvia na nádvorí SNM-Archeologického múzea.

Abb. 2. Die Teilnehmer des Kolloquiums am Hofplatz des SNM-Archäologischen Museums.

© SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM-ARCHEOLOGICKÉ MÚZEUM
ISBN 978-80-8060-414-1
ISSN 1336-6637